

XIX

SKULPTURER I DET VESTJYSKE LANDSKAB

AF REKTOR LARS EBBENSGAARD
LEMVIG GYMNASIUM

Jylland er i sig selv en flot skulptur, som rejser sig stolt mod Oslofjorden. Bølgerne lægger langs Vesterhavet de mange rullesten i guirlander, som var det om en kvindes bryst, og sandrillerne ligger til stadig forundring for os. Den rette linje er bestemt ikke elsket af naturen.

Det har den til gengæld længe været blandt mennesker, hvad man kan se på de lange marker, efter at der nu snart kun er to gårde i hvert sogn, – den ene er kirkegården. Og det kan ses i skovene fra den tid, hvor man lavede den fejltagelse at tro, at en skov skulle være rentabel. Nu er der flot og vild natur på vej tilbage, og vi er i gang med at lære at færdes i den dejlige natur, som tidligere var afspærret. De udrettede åer og bække skal igen sno sig og klukke i enge.

At støtte denne udvikling kræver mod hos lokalbefolkningen og forståelse for, hvor vigtigt det er, at vi efterlader området ordentligt til vore efterkommere. Det kræver sikkert mere end det, nemlig at vi lærer at agte naturen og tilkende den værdi i sin egen ret.

Ingen kan formulere dette bedre end kunstnerne, og denne artikel må gerne læses som en tak til Ny Carlsbergfondet for dets regionalpolitiske indsats. Med Per Kirkebys *Hus for sten og stjerner* på Skærum Mølle, Thorvald Westergaards skulptursti i Lemvigs bakker, Carl-Henning Pedersens *Solrytter* ved Lemvig Gymnasium, Erik Heides *Kort-hus* i Thyborøn og *Vinge* på Nr. Vosborg og ikke mindst hans *Hyrden* ved Bovbjerg Fyr har fondet medvirket til skulpturer i landskabet, som gør det til et pragtfuldt sted at være og besøge. Hertil kommer Kirsten Lockenwitz' granitskulptur *Kaldewi*, som står ved Solgården i Lemvig og Sigrid Lützens *Tre Heste* i støbejern syd for Husby Kirke samt fondets store indsats for kulturcenter Tuskær, Lemvig Gymnasium og Museet for religiøs Kunst. Det er regionalpolitik i bedste forstand, og desværre en regionalpolitik, som regeringen ikke magter. Den nuværende politik centraliserer og metropoliserer.

Min del af Vestjylland, som kaldes den grønne agurk, er trekantsområdet(!) mellem Vesterhavet, Limfjord og Klosterhede Skovdistrikt med stråler ned til Ulfborg, hvor min mor kommer fra, og Husby, hvor min far er fra, og videre langs Vesterhavet ned til Ribe, som vi stadig betragter som vores stiftsby.

Morænen ved israndens stilstandslinje er altdominerende ved Lemvig. Thøger Larsens mellemnavn var Underbjerg, og hans barndomshjem lå under bjerget mellem hyld i haven og strandvalmuer ved fjorden. Her løftede han græsset

Erik Heide: Hyrden. 2006.

op til kosmos sammen med glæden over endnu ikke at ligge sammen med ormene, de hel-
lige dyr med gab i begge ender. Sidste strofe af Solsangen (Thøger Larsen, Jord 1904), som
desværre er udeladt i Højskolesangbogens nr. 271, lyder:

*Det bløder af Glæde i mit Sind:
O Rigdom, hvori jeg svømmer –
Sol-søvn hvori jeg drømmer!
Der kommer en Tid, en underfuld,
da Græsset er grønt, og jeg er Muld.*

Vi svømmer sandelig i rigdom, og vi ved det udmærket. Og vi ved, at det er en rigdom, vi
har fået for intet.

Som små efterligninger af himmelhvælvet ligger de mange bronzealderhøje i moræneland-
skabet. I overflod er de ved det gamle voldanlæg Ramme Dige, hvor H.C. Andersen har
ladet Hamlet begrave. Allersmukkeste ligger Firhøje på Hygum Bakke mellem Lemvig og
Thyborøn. Herom skrev Achton Friis under sin rejse i 'De Jyders Land':

*Jeg må prise det Held, som førte mig til dette Sted; thi aldrig har jeg set et Stykke Vest-
jylland som det, der ligger udbredt for Øjet fra denne pragtfulde Højgruppe. – Dette er
endelig Jylland for ramme Alvor!*

Her står vi på den dejligste lerjord lige ved Engbjerg Kirke og ser ud over stenalderhavets
kystlinje mod den hævede havbund, som udgør Harboøre Tange, der skiller Limfjorden
fra Vesterhavet. Vi kan se helt til Thyborøn, ja til Vestervig Kirke i Thy. Øjet følger Vese-
rne ned til Ferring Sø og standser først ved Bovbjerg Fyr, der med 15 sekunders pause ud-
sender sine beroligende to blink, selv om det godt ved, at de søfarende er gået over til GPS.
Fyret er rødt, så man kan skelne det fra Trans og Ferring kirker, der sammen med de man-
ge andre romanske kirker ligger som vandreblokke, der senere er sat tårn på. Ind over
land ser vi morænebakkerne, der mod syd munder ud i de mange smeltevandsdale og Klo-
sterhede Skovdistrikt, hvor bæverne nu laver sumpe om til flotte skovsøer.

I dette landskab dukker så mindesmærkerne og skulpturerne op. "At skabe Lykke for an-
dre er Lykken i Livet" læser vi på den store sten for Th. Stauning ved Lemvig Sø, og på den
høje smalle sten mellem Carl-Henning Pedersens atelier og Bovbjerg Fyr for Chresten Berg
står hans motto: "Gå aldrig paa Accord med Uretten". Stenen står på afstand fra og højere
end kongestenen ved fyret. Berg var jo formand for Folketinget under visnepolitikken.

Særlig flot står som en nagle i universet Thorvald Westergaards og Johannes Larsens udfø-
relse af mindestenen for Thøger Larsen. Stenen er en vandreblok og står på den flade odde,
som var den lige placeret af isen. På stenen er afbildet Odins (Karls) Vogn og Frejas Rok.

Fra Lemvig Museum udgår Planetstien, som er en model af Solsystemet, samt en skulptur-
sti med 54 værker af den lokale stenhugger Thorvald Westergaard (1901-88). I det hele
taget har de tre generationer Westergaard (Thorvald, Eigil og Laila) sat deres meget smuk-
ke spor på hele egnen. Særlig bemærkelsesværdigt er Thorvalds store *Menneskets Moder*
på Vestjyllands Højskole, skænket til den danske folkehøjskole samt barnebarnet Lailas
Offer i hvid tyrkisk marmor samme steds. Eigil og Laila er rigt repræsenterede på Lemvig
Gymnasium sammen med billeder af Hans Morten Kristensen, Kirsten Klein, Inge Lise
Westman og Carl-Henning Pedersen.

Den kunstner, der på egnen stærkest har udtrykt glæde og livslyst, er Erik Poulsen fra Langerhuse. Han blev uddannet på Kunstakademiet i halvtredserne under Johannes Bjerg. Ved indkørslen til Thyborøn tager – støbt i bronze – havmanden en herlig elskovstur med Agnete, og ved Dybe Gl. Elværk ser man hans stolte kvindefigur. Indenfor i elværket kan man beundre hans *De tre dansende piger*, som er det mest glædesudstrålende kunstværk i Vestjylland. Kom an og dans med! Ofte har jeg badet i Vesterhavet med denne herlige kunstner, men i 1999 blev han taget af strømmen og ligger nu under græsset på Trans kirkegård. Træerne vokser som bekendt ind i Himlen, hvor skulle de ellers vokse hen. Men alligevel – og selvfølgelig – skal vi værne om tingene, om alt hvad vi har fået givet. Også dette fortæller kunsten os om, – jeg vil berette om to spændende kunstværker, som er alt for ukendte. Det ene meget nyt, det andet meget gammelt.

Ikke langt fra Agnete og Havmanden i Thyborøn er placeret *Korthuset*. Korthuset er i fem etager og lavet af kæmpesten udhugget i Halmstadgranit. Det står ved det ny og meget fine ældrecenter *Hav-Fjord*. Det står lige under diget, som holder Vesterhavet i skak. Vi får virkelig lov til at føle, at hvis det korthus, vi er i gang med at stille op mod stigningen i havoverfladen, skal holde, så kan det ikke bygges solidt nok. Det er nok den mest udtryksfulde skulptur, jeg kender.

Selv er jeg meget optaget af kalkmaleriet i Ferring Kirke ved Bovbjerg. Flankeret af vikingemønstre, konkylieskaller og Maria med vikingehjelm skildres Jesu liv i en kort tegneserie som én stor fristelse. Heldigvis modstår han, og vi ser Satan selv som en anden kyklop kastet til jorden. Ingen tid har givet så stærkt efter for fristelsen, som de sidste års grådighed under det såkaldte frie markedes ansvarløse herredømme. Så måske kan kalkmaleriet i Ferring Kirke vise vejen frem.

Den sidst ankomne skulptur er flot og fuld af fortælling. Den er smuk og indgyder ro og fortrøstning. *Hyrden* hedder den og står i vestenvinden ved Bovbjerg Fyr og vogter sine dyr, mens han skuer ud over havet mod den store horisontlinje, – og vejrer nye tider.

Der skal meget til for at matche fyrtårnet og det store hav ved Bovbjergs mægtige klinger, hvor digesvalerne flyver med en præcision, som selv F16-konstruktørerne ikke har kunnet gøre efter. Det er her, Jens Søndergaard malede havet med en svimlende farvepragt.

Men det klarer denne granitskulptur af kunstneren Erik Heide. *Hyrden* er udført i sort granit, som også bruges langs havstokken til kystbeskyttelse og matcher perfekt til fyrmesterboligens sorte skifertag. Hyrden med de to får virker fantastisk stærke i deres helt enkle udhugning. Mig giver hyrden mindelser om en anden hyrde, bisp Gunnar, der i 1241 hjalp Valdemar Sejr med at formulere Jyske Lov med den berømte indledning: *Med Lov skal Land bygges, men vilde enhver nøjes med sit eget og lade andre nyde samme Ret, da behøvedes ingen Lov.*

Bag hyrden står Bovbjerg Fyr – som symbol på vores vestligste del af den nye region. Hyrden er stillet op nu, samtidig med at den globale finansielle kollaps bliver tydelig. Pludselig er der sket det, at vi almindelige mennesker igen kan forstå økonomi. Det har ellers knebet gevaldigt de sidste år. Men nu er vi på hjemmebane igen. En økonomisk ekspert er trådt frem og siger: ”Man kan ikke blive ved med at bruge mere end man tjener”. Jeg ved ikke, hvor mange økono-

miske institutter vi har på Danmarks universiteter, og jeg svimler ved tanken om, hvor mange økonomiske institutter og vismænd, der findes verden over, men nu har de fundet ud af det samme, som jeg lærte af min far, der var købmand i Holstebro: ”Man kan ikke blive ved med at bruge mere end man tjener”. Man føler et stænk af hjemkomst. Nu hænger det hele sammen igen, og i skolerne kan vi på ny med eksperterne i ryggen lære børnene, at de skal opføre sig ordentligt. ”Man kan ikke blive ved med at bruge mere end man tjener”.

Der skal altså andre boller på suppen. Vi må i Vestjylland lære at tage bladet fra munden og formulere, hvilke ønsker vi har til den nye fremtid. Vi må være kreative, så kan det ende godt, som Danmarks første miljøforkæmper, Rav-Aage fra Thyborøn sagde. Det er fra udkanten, dygtighed og bæredygtige tanker kommer. Det er Erik Heides store kunstværk *Hyrden* ved Bovbjerg Fyr symbol på. Den giver os håb.

En ganske særlig sten af billedhuggeren Knud Højrup står i landsbyen Faare. Den hylder lediggangen gennem en gengivelse af en tekst af Friedrich Schlegel fra romanen *Lucinde* (1799). Her holder *Foreningen til Glæden over at Kornet gror* hver Valborgaften komsammen for lediggangen, som kan give besindelse på, hvad der er gang i, og hvad der er vigtigt.

O LEDIGGANG LEDIGGANG
DU ER DEN LIVSLUFT
SOM USKYLD OG BEGEJSTRING ÅNDER
DIG ÅNDER DE SALIGE
SALIG DEN SOM HAR DIG OG HÆGER DEROM
DU HELLIGE KLENODIE
DU ENESTE LÆVN AF GUD-LIGHEDEN
SOM VI HAR BEVARET FRA PARADISET

Den 2½ meter høje sten og *Foreningen til Glæden over at Kornet gror*, har holdt 25-års jubilæum i år. Foreningen rider ugentlig i Klosterheden på nordbagger og holder årlige kunststillinger og fester for at give kulør på livet.

Hestene udtrykker nok bedst den ro og sindighed, som vi sætter så højt. Jeg vil derfor slutte med at omtale Sigrid Lützens *Tre Heste*, som står lige syd for kirkegårdsdiget i Husby. De indgyder i deres let rustne støbejern en glæde over at være til, som er smittende. Det er meget stor kunst, som er med til at løfte Vestjylland. Her er noget at komme efter.

